

§4. Arestul la domiciliu

423. Noțiune. Măsura constă în **obligația impusă inculpatului, pentru o perioadă determinată, de a nu părăsi imobilul unde locuiește, fără permisiunea organului judiciar care a dispus-o sau în fața căruia se află cauza, și de a se supune unor restricții stabilite de acesta.**

Deosebit de controlul judiciar sau controlul judiciar pe cauțiune, care presupune o restrângere a exercițiului libertății de mișcare (prin stabilirea interdicției de a nu depăși o anumită limită teritorială sau de a nu se deplasa în anumite locuri etc.), arestul la domiciliu are **caracterul unei măsuri privative de libertate**, întrucât, similar arestării preventive, obligă inculpatul ca, pe durata lui, să se afle într-un loc anume determinat, de regulă domiciliul acestuia^[1].

Privarea de libertate poate fi realizată în diverse forme (modalități), care nu în toate cazurile sunt asemănătoare închisorii, evaluarea lor fiind necesară nu din perspectiva formei, ci a conținutului, care poate consta în obligația de a sta într-un spațiu limitat, izolarea de familie, de societate, imposibilitatea contactului liber cu diferite categorii de persoane^[2].

Afectarea libertății individului nu este de aceeași intensitate ca în cazul arestării preventive, însă natura arestului la domiciliu, durata, efectele, modalitatea de executare constituie, de asemenea, o **ingerință majoră în dreptul la libertatea individuală a persoanei**, care constituie tot o formă de privare de libertate a persoanei.

Reglementarea corespunde necesității diversificării măsurilor preventive, astfel încât organul judiciar să poată individualiza cât mai bine măsura în funcție de persoana infractorului, de gravitatea faptei și de scopul urmărit.

Întrucât măsura există deja în alte legislații, în mare parte conținutul acestora se regăsește și în reglementarea noastră [Codul de procedură penală italian – art. 284^[3] sau Codul de procedură penală francez – art. 142-5 alin. (2)].

Măsura se execută în imobilul în care locuiește inculpatul, adică locuința, încăperea, dependința sau locul împrejmuit ținând de acestea (art. 126 din Legea nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate).

424. Condițiile luării măsurii arestului la domiciliu. Arestul la domiciliu poate fi dispus de judecătorul de drepturi și libertăți în faza urmăririi penale, de judecătorul de cameră preliminară în procedura camerei preliminare și de instanța de judecată în faza judecării, dacă sunt îndeplinite **cumulativ** următoarele condiții:

a) condițiile generale de luare a măsurilor preventive, prevăzute în art. 202 CPP^[4], și anume:

^[1] C.C.R., dec. nr. 361/2015 (M. Of. nr. 419 din 12 iunie 2015), dec. nr. 650/2014 (M. Of. nr. 30 din 14 ianuarie 2015).

^[2] C.E.D.O., cauza *Guzzardi c. Italiei*, Hotărârea din 6 noiembrie 1980, §§93, 95.

^[3] Judecătorul poate dispune arestul la domiciliu, care presupune obligația inculpatului de a nu părăsi locuința sau o altă locuință unde este găzduit, îngrijit sau asistat medical.

^[4] „Judecătorul de drepturi și libertăți a constatat că, potrivit art. 218 alin. (1) CPP, luarea măsurii arestului la domiciliu trebuie să fie necesară și suficientă pentru realizarea unuia dintre scopurile prevăzute de art. 202 alin. (1) CPP, respectiv: asigurarea bunei desfășurări

– există **probe** din care rezultă suspiciunea rezonabilă că o persoană a săvârșit o infracțiune. Întrucât dispozițiile art. 218 alin. (1) CPP fac trimitere la îndeplinirea condițiilor prevăzute în art. 223, specifice arestării preventive, această condiție diferă în conținutul ei de condiția generală prevăzută în art. 202 (există probe sau indicii temeinice din care rezultă suspiciunea rezonabilă că o persoană a săvârșit o infracțiune). Potrivit art. 223 alin. (1) CPP, măsura poate fi dispusă dacă există probe din care rezultă suspiciunea rezonabilă că inculpatul a săvârșit o infracțiune, fără ca existența acesteia să poată fi probată prin indicii temeinice. Precizarea este valabilă și pentru luarea măsurii controlului judiciar pe cauțiune;

– nu există o cauză care împiedică punerea în mișcare sau exercitarea acțiunii penale;

– măsura este necesară și suficientă pentru realizarea unuia dintre scopurile generale ale măsurilor preventive (buna desfășurare a procesului penal, împiedicarea sustragerii inculpatului de la urmărirea penală sau de la judecată ori prevenirea săvârșirii unei alte infracțiuni);

– măsura este proporțională cu gravitatea acuzației aduse persoanei față de care este luată și necesară pentru realizarea scopului urmărit prin dispunerea acesteia;

b) nu există suspiciunea rezonabilă că inculpatul a săvârșit o **infracțiune asupra unui membru de familie cu care acesta locuiește** [art. 218 alin. (3) teza I CPP].

Cu privire la îndeplinirea acestei condiții negative în funcție de care poate fi dispusă sau nu măsura au fost sesizate controverse, determinate mai ales de înțelesul noțiunii de „infracțiune asupra unui membru al familiei”.

S-a susținut că această condiție operează numai în legătură cu existența suspiciunilor rezonabile privind săvârșirea infracțiunilor prevăzute în Capitolul III al Titlului I din Partea specială a Codului penal, denumit „Infracțiuni săvârșite asupra unui membru de familie”^[1].

Potrivit unei alte opinii, având în vedere rațiunea acestei condiții, se consideră că trebuie avute în vedere și alte infracțiuni al căror rezultat este tot vătămarea unui

a procesului penal, împiedicarea sustragerii suspectului sau inculpatului de la urmărirea penală sau de la judecată, prevenirea săvârșirii unei alte infracțiuni. Judecătorul de drepturi și libertăți a apreciat că măsura arestului la domiciliu este necesară și suficientă pentru realizarea scopurilor prevăzute de art. 202 alin. (1) CPP. În acest sens, s-a avut în vedere stadiul cercetării penale, respectiv că în a doua jumătate a lunii mai 2014 au fost audiați martorii cu privire la infracțiunile pentru care este cercetată inculpata (...), că acțiunea penală a fost pusă în mișcare în data de 10 iunie 2014, iar raportat la aspectele de mai sus, pentru buna desfășurare a procesului penal, în acest moment procesual, este necesară privarea de libertate a domiciliu a inculpatei, prevenindu-se astfel și săvârșirea unei alte infracțiuni asemănătoare, având în vedere calitatea de avocat a inculpatei. Raportat la starea de sănătate a inculpatei (...) (care suferă de diferite afecțiuni medicale care necesită tratament medical de specialitate și care trebuie administrate zilnic), la faptul că soțul ei suferă de o boală incurabilă cu potențial letal și că are un copil minor, judecătorul de drepturi și libertăți a apreciat că măsura preventivă a arestului la domiciliu este suficientă pentru asigurarea scopului măsurii preventive prevăzute de art. 202 alin. (1) CPP, raportat și la faptul că se va impune inculpatei și respectarea obligațiilor prevăzute de art. 221 alin. (2) lit. a) și b) CPP” (C.A. Constanța, înch. nr. 4/P/JDL/2014, în A. TRANCĂ, *op. cit.*, p. 175-176).

^[1] D. ATASIEI, A.S. UZLĂU, în N. VOLONCIU, A.S. UZLĂU (COORD.), *op. cit.*, p. 564.

membru de familie, de exemplu, infracțiuni de rele tratamente aplicate minorului, trafic de persoane etc.^[1]

Considerăm că sfera infracțiunilor nu trebuie limitată la cele indicate potrivit primei opinii, în primul rând dintr-un motiv de tehnică legislativă: în formularea condiției, nu se face trimitere expresă doar la infracțiunile prevăzute în Capitolul III menționat, legea folosește o denumirea generică – „o infracțiune asupra unui membru de familie”. Totodată, logica condiției constă în protejarea membrilor de familie, care nu trebuie limitată doar în cazul comiterii anumitor infracțiuni, legea trebuie să asigure protecție în toate cazurile.

Condiția negativă operează în cazul în care inculpatul și membrul de familie asupra căruia a comis infracțiunea **locuiesc împreună**. Ar fi nejustificată interzicerea arestului la domiciliu în cazul în care, de exemplu, inculpatul care a comis infracțiunea de lovire asupra soției **nu locuiește împreună cu aceasta**. Interdicția în legătură cu luarea măsurii are ca justificare evitarea comiterii din nou a unei astfel de infracțiuni, favorizată de faptul că se locuiește împreună, absența acestui aspect lipsind de logică înlăturarea posibilității luării măsurii.

Nu are importanță dacă suspiciunile rezonabile în legătură cu comiterea infracțiunii asupra unui membru de familie a fost constatată în cauza în care se pune în discuție arestul la domiciliu sau într-o altă cauză, condiția fiind constatarea acesteia în legătură cu comiterea unei infracțiuni împotriva unui membru de familie;

c) nu poate fi dispus arestul la domiciliu cu privire la inculpatul care locuiește cu persoana vătămată sau cu membrii de familie ai acesteia, cu alți participanți la comiterea infracțiunii, cu martorii ori experții, precum și cu alte persoane stabilite de organul judiciar [art. 218 alin. (3) teza a II-a raportat la art. 221 alin. (2) lit. b) CPP]. Interdicția este justificată de interesele divergente în cauză, cât și de pericolul înțelegerii dintre aceștia în vederea influențării în mod negativ a soluționării cauzei;

d) inculpatul să nu fi fost cercetat sau condamnat anterior pentru infracțiunea de evadare [art. 218 alin. (3) teza finală CPP]. Condiția poate fi justificată de conduita anterioară a inculpatului, din care nu rezultă suficiente garanții privind respectarea interdicțiilor specifice arestului la domiciliu. Interdicția dispunerii arestului la domiciliu operează nu doar în cazul condamnării anterioare a inculpatului pentru comiterea infracțiunii de evadare, este suficient ca el să fi fost cercetat în calitate de suspect pentru această infracțiune.

e) condițiile prevăzute în art. 223 CPP (necesare luării măsurii arestării preventive);

f) ascultarea inculpatului în prezența avocatului ales sau din oficiu.

Aprecierea îndeplinirii condițiilor prevăzute de lege se face ținându-se seama de gradul de pericol al infracțiunii, de scopul măsurii, de sănătatea, vârsta, situația familială și alte împrejurări privind persoana față de care se ia măsura [art. 218 alin. (2) CPP]. Totodată, formularea acestor criterii de către legiuitor, în condiții nu întotdeauna exacte, poate genera interpretări diferite și, bineînțeles, soluții diferite în împrejurări similare.

[1] B. MICU, R. SLĂVOIU, *Procedură penală. Curs pentru admiterea în magistratură și avocatură. Teste-grilă*, ed. a 4-a, Ed. Hamangiu, București, 2019, p. 243.

Pentru ca măsura să poată fi dispusă, inculpatul trebuie să aibă un domiciliu sau, dacă locuința nu este a acestuia, să existe acordul proprietarului.

Observăm că legiuitorul stabilește cadrul legal al condițiilor necesare luării unor măsuri preventive folosind tehnici legislative neadecvate pentru aceste cazuri, și anume prin norme de trimitere, de exemplu, controlul judiciar pe cauțiune (o măsură restrictivă de libertate) poate fi dispus dacă sunt îndeplinite condițiile prevăzute în art. 223 CPP specifice arestării preventive (măsură privativă de libertate).

În acest context, se observă reglementări similare privind luarea unor măsuri preventive diferite, unele privative de libertate (arestarea preventivă și arestul la domiciliu), altele neprivative de libertate (controlul judiciar pe cauțiune), ceea ce face dificile în concret atât luarea unei decizii de către organul judiciar, cât și motivarea hotărârii luate. Dacă reglementarea unor condiții generale privind luarea măsurilor preventive poate fi justificată prin stabilirea unor criterii cu caracter obiectiv sau subiectiv ce se cer a fi îndeplinite în toate cazurile, legiuitorul trebuia să prevadă criterii specifice, care să justifice necesitatea, oportunitatea, suficiența fiecărei măsuri în parte.

425. Luarea măsurii arestului la domiciliu de către judecătorul de drepturi și libertăți. Potrivit art. 219 alin. (1) CPP, în faza urmăririi penale, măsura este dispusă de către judecătorul de drepturi și libertăți, **la propunerea motivată a procurorului care efectuează sau supraveghează urmărirea penală în cauză.**

Dacă, în cazul procurorului, cel care formulează propunerea este procurorul care efectuează sau supraveghează urmărirea penală în cauză, pentru judecătorul de drepturi și libertăți este stabilită o **competență alternativă**, astfel încât măsura va putea fi dispusă în egală măsură de către judecătorul de drepturi și libertăți de la următoarele instanțe:

- instanța căreia i-ar reveni competența să judece cauza în primă instanță;
- instanța egală în grad celei căreia i-ar reveni competența să judece cauza în primă instanță, în a cărei circumscripție se află locul unde s-a constatat comiterea infracțiunii^[1];
- instanța egală în grad celei căreia i-ar reveni competența să soluționeze cauza în primă instanță, în a cărei circumscripție se află sediul parchetului din care face parte procurorul care efectuează sau supraveghează urmărirea penală.

Procurorul care efectuează sau supraveghează urmărirea penală în cauză, din oficiu sau la propunerea organului de cercetare penală, întocmește referatul cu propunerea de luare a măsurii arestului la domiciliu, pe care îl înaintează împreună cu dosarul cauzei^[2] judecătorului de drepturi și libertăți.

^[1] Locul unde s-a constatat comiterea infracțiunii este diferit de locul săvârșirii infracțiunii, care atrage competența teritorială potrivit art. 41 alin. (1) lit. a) CPP. În cazul în care cauza nu cade în competența organelor de urmărire penală de la locul unde s-a constatat comiterea infracțiunii, această preferință a legiuitorului este dificil de justificat.

^[2] Conform art. 287 alin. (2) CPP, în cazurile în care procurorul sesizează judecătorul de drepturi și libertăți, judecătorul de cameră preliminară ori alte autorități prevăzute de lege, în vederea soluționării propunerilor ori cererilor formulate în cursul urmăririi penale, va înainta copii numerotate și certificate de grefa parchetului de pe actele dosarului ori numai

După desemnare, judecătorul de drepturi și libertăți fixează termen de soluționare în camera de consiliu, în 24 de ore de la înregistrarea propunerii. Dispune, totodată, citarea inculpatului pentru termenul fixat și asigură prezența avocatului, asistența juridică fiind obligatorie. Este obligatorie și prezența procurorului, pentru a-și susține propunerea formulată.

La termenul fixat, judecătorul de drepturi și libertăți îl audiază pe inculpat, dacă este prezent și dacă dorește să dea declarații^[1]. Neprezentarea inculpatului legal citat nu împiedică însă soluționarea propunerii. Chiar dacă inculpatul nu este prezent, propunerea va fi soluționată numai în prezența avocatului.

Propunerea procurorului va fi admisă sau respinsă de către judecătorul de drepturi și libertăți prin **încheiere motivată**.

Dacă judecătorul de drepturi și libertăți **respinge propunerea** de luare a măsurii arestului la domiciliu, **poate dispune, prin aceeași încheiere, luarea unei alte măsuri preventive mai puțin grave**, și anume controlul judiciar sau controlul judiciar pe cauțiune, **dacă se constată îndeplinirea condițiilor prevăzute de lege pentru luarea acestor măsuri** [art. 219 alin. (9) CPP]. În caz contrar, doar va respinge propunerea formulată.

Luarea altei măsuri se dispune de către judecător fără o cerere prealabilă formulată de către procuror sau inculpat și fără a fi pusă în discuția lor. În aceste condiții, este dificil de înțeles cum judecătorul, prin aceeași încheiere, va aprecia dacă sunt îndeplinite condițiile luării altei măsuri preventive, mai ales în cazul controlului judiciar pe cauțiune, care necesită efectuarea unor proceduri distincte privind stabilirea și consemnarea acesteia pe numele inculpatului și la dispoziția organului judiciar.

Dacă **propunerea de luare a măsurii arestului la domiciliu este admisă**, în cuprinsul încheierii, judecătorul de drepturi și libertăți trebuie să precizeze obligațiile instituite inculpatului, organul care efectuează supravegherea, cât și consecințele nerespectării obligațiilor.

Inculpatului **i se aduc la cunoștință**, sub semnătură, în scris, drepturile prevăzute la art. 83 (drepturile prevăzute pentru inculpat), cât și dreptul de a încunoștința un membru de familie ori o altă persoană despre luarea măsurii [potrivit art. 210 alin. (1) și (2) CPP]. De asemenea, i se comunică faptul că are drepturile specifice în cazul luării unei măsuri preventive, și anume dreptul la asistență medicală de urgență, dreptul de a contesta măsura, de a cere revocarea sau înlocuirea acesteia cu o altă măsură. Inculpatul va semna de luare la cunoștință, iar dacă nu poate sau refuză să semneze, se va încheia un proces-verbal în care se menționează activitățile efectuate. Dosarul cauzei se restituie organului de urmărire penală, în termen de 24 de ore de la expirarea termenului de formulare a contestației [art. 219 alin. (8) CPP].

426. Luarea măsurii arestului la domiciliu de către judecătorul de cameră preliminară sau instanța de judecată (art. 220 CPP). Arestul la domiciliu se dispune

de pe cele care au legătură cu cererea sau propunerea formulată. Organul de urmărire penală păstrează originalul actelor, în vederea continuării urmăririi penale.

^[1] Deosebit de arestul la domiciliu, reținerea poate fi dispusă **numai** după audierea suspectului sau inculpatului în prezența avocatului.

în camera preliminară de către judecătorul de cameră preliminară care va verifica legalitatea sesizării, iar în faza de judecată, în ședință publică, de către instanța investită cu soluționarea cauzei, potrivit procedurii prevăzute pentru urmărirea penală.

Judecătorul sau instanța hotărăște cu privire la propunerea procurorului prin **încheiere motivată**, după ascultarea obligatorie a inculpatului (dacă acesta este prezent și dacă dorește să dea declarații). Judecătorul de cameră preliminară sau instanța **poate lua și din oficiu măsura** arestului la domiciliu. Cererea va fi soluționată cu participarea obligatorie a procurorului și prezența avocatului inculpatului.

Dacă **propunerea este respinsă**, poate fi dispus controlul judiciar sau controlul judiciar pe cauțiune, în cazul în care sunt îndeplinite condițiile prevăzute de lege pentru aceste măsuri.

Referitor la luarea măsurii arestului la domiciliu de către judecătorul de cameră preliminară sau instanța de judecată în condițiile art. 220 alin. (1) CPP, Curtea Constituțională a constatat, prin Decizia nr. 22/2017^[1], că este **neconstituțională** soluția legislativă reglementată de aceste dispoziții, care permite luarea măsurii arestului la domiciliu, în condițiile în care anterior inculpatul a fost arestat preventiv sau la domiciliu în aceeași cauză, în lipsa unor temeiuri noi care fac necesară privarea sa de libertate.

Curtea a menționat că s-a pronunțat în repetate rânduri asupra naturii măsurilor preventive a arestului preventiv și arestului la domiciliu, statuând că ambele sunt măsuri preventive privative de libertate și că ambele trebuie însoțite de aceleași garanții procesuale. În această materie, interdicția dispunerii din nou a unei măsuri preventive privative de libertate față de inculpat în aceeași cauză (inculpatul a mai fost anterior arestat la domiciliu sau arestat preventiv), dacă nu au intervenit temeiuri noi care fac necesară privarea sa de libertate, se constituie într-o garanție ce însoțește măsurile preventive privative de libertate. Această garanție trebuie să opereze deopotrivă pentru aceste măsuri, atât pentru arestare preventivă, cât și pentru arestul la domiciliu.

427. Conținutul măsurii arestului la domiciliu. Măsura constă în **obligația impusă inculpatului de a nu părăsi imobilul unde locuiește**, pe o perioadă determinată, fără permisiunea organului judiciar. Permisuniunea prealabilă poate fi dată de organul judiciar care a dispus măsura sau, în cazul în care cauza nu se mai află pe rolul acestuia, de cel la care cauza se află în curs de soluționare.

Alături de această interdicție, care ține de esența măsurii, inculpatul, pe durata arestului la domiciliu, **trebuie să respecte și următoarele obligații:**

a) să se prezinte în fața organului de urmărire penală, a judecătorului de drepturi și libertăți, a judecătorului de cameră preliminară sau a instanței de judecată ori de câte ori este chemat;

b) să nu comunice cu persoana vătămată sau membrii de familie ai acesteia, cu alți participanți la comiterea infracțiunii, cu martorii ori experții, precum și cu alte persoane stabilite de organul judiciar.

Pe lângă aceste obligații, organul judiciar **poate dispune** ca, pe durata măsurii, inculpatul să poarte permanent un dispozitiv electronic de supraveghere și/sau să

^[1] M. Of. nr. 159 din 3 martie 2017.

respecte una sau mai multe dintre obligațiile prevăzute la art. 215 alin. (2) lit. d)-k) CPP în materia controlului judiciar^[1].

Pentru ca respectarea acestor obligații să poată fi urmărită, în cuprinsul încheierii prin care se dispune măsura **urmează a fi indicate în mod expres**, cu date și precizări de natură a se stabili ulterior dacă au fost sau nu încălcate. Aceste mențiuni trebuie să permită evaluarea corectă a conduitei inculpatului, întrucât, în caz de încălcare cu rea-credință a interdicției de a părăsi domiciliul sau a celorlalte obligații, arestul la domiciliu va fi înlocuit cu arestarea preventivă. Cu privire la acest aspect, inculpatului i se va atrage atenția în cuprinsul încheierii.

Este necesar ca în cuprinsul încheierii să se indice obligația inculpatului de a se prezenta la organele judiciare, cu precizarea condițiilor în care se va îndeplini această obligație^[2], cât și a persoanelor cu care îi este interzis să comunice (persoanele trebuie indicate nominal)^[3]. Prezentarea la organele judiciare se va face doar la solicitarea acestora.

Potrivit art. 221 alin. (6) și (7) CPP, inculpatul **poate părăsi imobilul** în următoarele cazuri:

- a) **Cu permisiunea prealabilă** a organului judiciar, dată la solicitarea inculpatului:
- pentru a fi prezent la locul de muncă;
 - pentru a fi prezent la cursuri de învățământ sau de pregătire profesională ori alte activități similare;
 - pentru a fi prezent la activități pentru procurarea mijloacelor esențiale de existență;
 - pentru **alte situații temeinic justificate**, pentru o perioadă determinată de timp, dacă acest lucru este necesar pentru realizarea unor drepturi ori interese legitime ale inculpatului.

Așadar, în afara cazurilor expres prevăzute, inculpatul poate părăsi imobilul și în alte situații temeinic justificate, care țin tot de realizarea unor drepturi ori interese legitime ale sale. Evaluarea acestor situații se face în concret, prin raportarea necesității măsurii preventive la drepturile și interesele legitime ale inculpatului și fără a se da automat preferință atingerii scopului măsurii preventive. Bineînțeles, nu trebuie exagerată importanța asigurării drepturilor inculpatului, însă trebuie urmărită și asigurarea lor în forma care să corespundă interesului acestuia.

^[1] În acest caz, prevederile art. 215 alin. (8), (8¹) și (9) se aplică în mod corespunzător.

^[2] Potrivit art. 129 alin. (4) din Legea nr. 254/2013, organul de urmărire penală, judecătorul de drepturi și libertăți, judecătorul de cameră preliminară sau instanța de judecată încunoștințează organul de supraveghere ori de câte ori îl cheamă pe inculpat, arătând data, ora și locul chemării. În acest caz, itinerariul și condițiile de deplasare se stabilesc de organul de supraveghere și sunt aduse la cunoștința inculpatului pe bază de semnătură. În cazul în care inculpatul nu se prezintă, organul judiciar încunoștințează de îndată organul de supraveghere.

^[3] Conform art. 132 alin. (3) din Legea nr. 254/2013, în cazul în care inculpatul are obligația de a nu intra în legătură cu anumite persoane, organul de supraveghere identifică și contactează persoanele care ar putea furniza informații relevante despre o eventuală neîndeplinire a obligației.

De exemplu, solicitarea pentru părăsirea imobilului în vederea procurării mijloacelor esențiale de existență poate fi respinsă pe motiv că alți membri ai familiei asigură susținerea materială. Exercitarea altor drepturi (dreptul la educație, la muncă), prin amplexarea și consecințele lor, nu poate fi însă suplinită în totalitate prin alte mijloace sau prin contribuția altor persoane, astfel încât poate constitui temeieri justificate pentru a deroga de la regimul arestului la domiciliu, în condițiile în care nu constituie o împrejurare care să lipsească de conținut măsura preventivă^[1].

Inculpatul va formula solicitarea printr-o cerere scrisă și motivată adresată organului judiciar, care va hotărî asupra cererii prin încheiere motivată, în aceleași condiții ca și la instituirea arestului la domiciliu^[2]. În încheiere se vor indica în mod expres perioada de timp, precum și, după caz, locul de muncă, instituția de învățământ, unitatea sanitară sau alt loc în care s-a aprobat deplasarea inculpatului [art. 221 alin. (6¹) CPP^[3]].

b) Pentru cazuri urgente, fără permisiunea organului judiciar. Potrivit art. 221 alin. (7) CPP, în cazuri urgente, pentru motive întemeiate, inculpatul poate părăsi imobilul, fără permisiunea judecătorului de drepturi și libertăți, a judecătorului de cameră preliminară sau a instanței de judecată, pe durata de timp strict necesară,

^[1] C.A. Oradea, s. pen., înch. nr. 102/JDL/2015, dos. 3562/111/2015, în B. MICU, R. SLĂVOIU, *op. cit.*, p. 247-248. Faptul că nu i se permite inculpatului să părăsească imobilul pentru a fi prezent la locul de muncă în vederea obținerii unor venituri nu poate fi justificat în totalitate de procurarea mijloacelor materiale de ceilalți membri ai familiei. De exercitarea unei profesii depinde nu numai venitul concret, dar și dreptul la pensie, la asigurări sociale etc.

^[2] „Prin încheierea de ședință nr. 11/2016, pronunțată de Tribunalul C., a fost admisă cererea formulată de inculpată și, în baza art. 221 alin. (6) CPP, s-a acordat inculpatei, pe durata măsurii arestului la domiciliu, permisiunea de părăsire a imobilului din V., pentru a participa la cursurile școlare. Împotriva acestei încheieri, în termen legal, a formulat contestație, criticând-o pentru netemeinicie, în esență, sub aspectul greșitei admiteri a cererii de acordare a permisiunii de părăsire a domiciliului. Analizând actele și lucrările dosarului ce i-a fost prezentat, judecătorul de drepturi și libertăți al curții de apel a constatat că, în speță, contestația cu care a fost sesizat este fondată, în limitele și pentru considerentele care se vor arăta în cele ce urmează: împrejurarea că inculpata recunoaște săvârșirea faptelor imputate sau că dorește să se împace cu persoanele vătămate nu este de natură să înlăture o stare de pericol care ar exista prin lipsa sa din domiciliu, cu atât mai mult cu cât inculpata poate accesa o altă formă de învățământ (I.D., F.R. etc.), judecătorul nedetectând niciun impediment în acest sens, însă, în cazul în care inculpata ar circula liberă (chiar dacă în anumite zile și ore și pe un anumit traseu), ar exista riscul reluării cercului relațional infracțional și, drept urmare, punerea în pericol a ordinii publice. Nu în ultimul rând, măsura arestului la domiciliu este o măsură preventivă care implică, prin ea însăși, anumite restricții, iar dacă inculpata nu poate să le respecte, se va putea pune, oricând, în discuție înlocuirea acestei măsuri de clemență cu arestul preventiv. În același sens, judecătorul de drepturi și libertăți al curții a reamintit că permisiunea inculpatei de a părăsi domiciliul unde execută măsura custodială, conform art. 221 alin. (6) CPP, este o vocație, și nu un drept, sens în care încuviințarea unei asemenea cereri este supusă aprecierii organelor judiciare, iar în prezentul dosar, pentru argumentele mai sus expuse, judecătorul a apreciat-o ca neîntemeiată” (C.A. București, s. I pen., înch. nr. 39/2016, în A. TRANCĂ, *op. cit.*, p. 198-200).

^[3] Introdus prin Legea nr. 146/2021 (M. Of. nr. 515 din 18 mai 2021).

informând imediat despre aceasta instituția, organul sau autoritatea desemnată cu supravegherea sa și organul judiciar care a luat măsura arestului la domiciliu ori în fața căruia se află cauza.

Aceste cazuri, prin natura lor, au **caracter urgent și mai ales imprezvizibil**, ceea ce nu face posibile atât anunțarea celor care efectuează supravegherea, cât și solicitarea permisiunii organului judiciar. În Codul de procedură penală nu sunt definiți acești termeni (cazuri urgente, motive întemeiate), însă în Legea nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal există mențiuni necesare evaluării unor astfel de cazuri. Potrivit art. 127 din acest act normativ, se află în situația prevăzută la art. 221 alin. (7) CPP inculpatul care a părăsit imobilul pentru a salva de la un pericol imediat viața, integritatea corporală sau sănătatea sa ori a altei persoane sau un bun important al său ori al altei persoane sau un interes general. Ulterior, organul de supraveghere va verifica realitatea și temeinicia motivelor invocate.

Pentru a fi controlată respectarea obligațiilor instituite, copia încheierii organului judiciar care a luat măsura se comunică de îndată inculpatului și instituției, organului sau autorității desemnate cu supravegherea, organului de poliție în a cărei rază teritorială acesta locuiește^[1], precum și altor autorități care pot fi implicate în supraveghere, și anume serviciul public comunitar de evidență a persoanelor și organele de frontieră.

Instituția, organul sau autoritatea desemnată cu supravegherea inculpatului **verifică periodic respectarea obligațiilor**, iar în cazul în care se constată încălcarea lor de către inculpat, va sesiza procurorul, în cursul urmăririi penale, judecătorul de cameră preliminară, în procedura camerei preliminare, sau instanța de judecată, în cursul judecății.

Măsura arestului la domiciliu poate fi înlocuită cu arestarea preventivă în următoarele situații:

– în caz de **încălcare cu rea-credință** obligației de a nu părăsi imobilul sau a celorlalte obligații ce trebuie respectate pe durata arestului. În aceste condiții, judecătorul de drepturi și libertăți, judecătorul de cameră preliminară sau instanța, la sesizarea motivată a procurorului ori din oficiu, **poate dispune înlocuirea arestului la domiciliu cu arestarea preventivă**, dacă sunt îndeplinite condițiile prevăzute de lege pentru această măsură;

– dacă **există suspiciunea rezonabilă că inculpatul a săvârșit cu intenție o nouă infracțiune pentru care s-a dispus punerea în mișcare a acțiunii penale împotriva sa**. Cu îndeplinirea celorlalte condiții prevăzute de lege precum în cazul precedent, se poate dispune înlocuirea.

Pentru supravegherea respectării măsurii arestului la domiciliu sau a obligațiilor impuse inculpatului pe durata acestuia, organul de poliție poate pătrunde în imobilul unde se execută măsura, dacă este cazul, fără învoirea inculpatului sau a persoanelor care locuiesc împreună cu acesta.

^[1] Conform art. 125 din Legea nr. 254/2013, supravegherea respectării măsurii arestului la domiciliu sau a obligațiilor impuse inculpatului, pe durata acesteia, se realizează de către inspectoratul de poliție județean, respectiv de Direcția Generală de Poliție a Municipiului București (denumite în lege „organ de supraveghere”), în a cărui/cărei circumscripție se află imobilul în care locuiește inculpatul, stabilit prin încheiere.

În cazul în care constată încălcări ale interdicțiilor stabilite (cu rea-credință, inculpatul încalcă obligația de a nu părăsi imobilul ori nu respectă itinerarul sau condițiile de deplasare, stabilite potrivit legii), organul de supraveghere are dreptul de a-l prinde și de a-l prezenta de îndată în fața organului judiciar (procurorul, în cursul urmăririi penale, judecătorul de cameră preliminară, în procedura de cameră preliminară, sau instanța de judecată, în cursul judecății) pentru a proceda la înlocuirea arestului la domiciliu cu arestarea preventivă. În faza urmăririi penale, procurorul poate face propunerea de înlocuire, în celelalte cazuri, poate fi dispusă și din oficiu de judecătorul competent.

428. Durata arestului la domiciliu

428.1. Durata arestului la domiciliu în cursul urmăririi penale. În cursul urmăririi penale, arestul la domiciliu poate fi luat pentru **cel mult 30 de zile**, cu posibilitatea prelungirii, fără ca fiecare prelungire să poată depăși 30 de zile. Durata maximă a măsurii, în cursul urmăririi penale, este de **180 de zile**.

Măsura **poate fi prelungită** numai în caz de necesitate, dacă:

- se mențin temeiurile care au determinat luarea ei;
- au apărut temeiuri noi care pot motiva prelungirea.

Regula privind stabilirea organului judiciar competent să dispună luarea măsurii este valabilă și în cazul prelungirii, fiind stabilită o **competență alternativă** pentru judecătorul de drepturi și libertăți de la instanța căreia i-ar reveni competența să judece cauza în primă instanță sau de la instanța corespunzătoare în grad acesteia în a cărei circumscripție se află locul unde s-a constatat săvârșirea infracțiunii ori sediul parchetului din care face parte procurorul care efectuează sau supraveghează urmărirea penală.

Dacă apreciază că prelungirea este necesară, procurorul sesizează cu propunere motivată judecătorul de drepturi și libertăți, căruia îi înaintează și dosarul cauzei, **cu cel puțin 5 zile înainte de expirarea duratei măsurii**. Nerespectarea termenului de 5 zile atrage **sanțiunea decăderii procurorului din exercitarea dreptului de a depune propunerea de prelungire a duratei arestului preventiv și nulitatea actului făcut peste termen**^[1]. Judecătorul fixează termen pentru soluționare în camera de

^[1] Prin Decizia nr. 336/2015 (M. Of. nr. 342 din 19 mai 2015), Curtea Constituțională a admis excepția de neconstituționalitate și a constatat că dispozițiile art. 235 alin. (1) CPP sunt constituționale în măsura în care nerespectarea termenului „cu cel puțin 5 zile înainte de expirarea duratei arestării preventive” atrage incidența art. 268 alin. (1) din același cod. Curtea a reținut că nerespectarea termenului de depunere a propunerii de prelungire a arestării preventive la judecătorul de drepturi și libertăți „cu cel puțin 5 zile înainte de expirarea duratei arestării preventive” este de natură să cauzeze o vătămare procesuală, concretizată în încălcarea dreptului fundamental la apărare al inculpatului arestat, consacrat de art. 24 din Constituție și de art. 6 parag. 3 lit. b) din Convenția pentru apărarea drepturilor și a libertăților fundamentale, pe de o parte, și încalcă dispozițiile constituționale ale art. 124 privind înfăptuirea justiției, pe de altă parte. Prin urmare, Curtea a constatat că nedepunerea propunerii de prelungire a arestării preventive cu cel puțin 5 zile înainte de expirarea duratei arestării preventive atrage incidența normelor procesuale penale ale art. 268 alin. (1) CPP, sanțiunea fiind decăderea procurorului din exercițiul dreptului de a depune propunerea de prelungire a duratei arestului preventiv

consiliu, înainte de data expirării duratei arestului la domiciliu, și dispune, totodată, citarea inculpatului.

La soluționarea cauzei, atât participarea procurorului, cât și prezența avocatului sunt obligatorii, chiar dacă inculpatul nu se prezintă. Dacă se prezintă, acesta va fi audiat, dacă dorește să dea declarații.

Judecătorul de drepturi și libertăți dispune motivat, prin **încheiere**, admiterea sau respingerea propunerii de prelungire a arestului la domiciliu^[1]. Încheierea poate fi atacată cu contestație (potrivit art. 204 CPP), iar dosarul se restituie organului de urmărire penală în termen de 24 de ore de la expirarea termenului de formulare a contestației.

Potrivit art. 222 alin. (9) CPP, durata maximă a măsurii arestului la domiciliu, în cursul urmăririi penale, este de 180 de zile. Cu toate că ambele măsuri sunt privative de libertate, în alin. (10) al aceluiași articol (atât în forma inițială, cât și în cea modificată prin O.U.G. nr. 24/2015^[2]) se prevedea faptul că durata privării de libertate dispuse prin măsura arestului la domiciliu nu se ia în considerare pentru calculul duratei maxime a măsurii arestării preventive a inculpatului în cursul urmăririi penale. Așadar, durata arestului la domiciliu (cel mult 180 de zile) nu influența durata dispunerii arestării preventive în faza urmăririi penale, chiar dacă legiuitorul le oferă același tratament la deducerea din cuantumul pedepsei pronunțate de instanță: potrivit art. 399 alin. (9) CPP, durata măsurii arestului la domiciliu se deduce din pedeapsa aplicată prin echivalarea unei zile de arest la domiciliu cu o zi din pedeapsă.

Prin Decizia nr. 740/2015, Curtea Constituțională a admis excepția de neconstituționalitate și a constatat că dispozițiile art. 222 alin. (10) CPP sunt neconstituționale. Curtea a reținut că măsura arestului la domiciliu este similară arestării preventive, atât sub aspectul includerii lor în categoria măsurilor preventive, cât și sub aspectul naturii lor privative de libertate, al identității cauzelor și condițiilor în care cele două măsuri pot fi dispuse și al modului similar de dispunere și prelungire a lor. Curtea a

și nulitatea actului făcut peste termen. Deși art. 235 CPP privește arestarea preventivă, decizia Curții Constituționale urmează a se aplica în mod corespunzător și în materia arestului la domiciliu.

^[1] „Art. 222 CPP, unde este reglementată și procedura prelungirii arestului la domiciliu, nu prevede expres posibilitatea judecătorului care respinge propunerea de prelungire a arestului la domiciliu de a o înlocui cu o altă măsură preventivă, așa cum se prevede la art. 237 alin. (2) CPP în materia arestării preventive. Nu poate fi vorba însă despre o interdicție impusă de legiuitor în acest sens, ci despre o omisiune a acestuia, dat fiind că, potrivit art. 219 alin. (9) CPP, este permisă luarea măsurii preventive a controlului judiciar sau a controlului judiciar pe cauziune în ipoteza respingerii propunerii de luare a măsurii preventive a arestului la domiciliu față de inculpat (...). Or, *ubi eadem est ratio, idem solutio esse debet* («unde se aplică același raționament, se impune aceeași soluție»). În plus, ar fi absurd ca legea să permită luarea unei măsuri preventive mai blânde în cazul respingerii propunerii de prelungire a arestării preventive, și nu și în cel al respingerii propunerii de prelungire a arestului la domiciliu, câtă vreme este aplicabil același principiu: *qui potest plus potest minus* («cine poate mai mult poate și mai puțin»)» (C.A. București, s. a II-a pen., înch. nr. 769/2014, în I. NEAGU, M. DAMASCHIN, A.V. IUGAN, *op. cit.*, p. 383).

^[2] M. Of. nr. 473 din 30 iunie 2015.

reținut, totodată, lipsa importanței locului și a condițiilor în care cele două măsuri preventive sunt executate, din perspectiva posibilității asimilării acestora. Prin urmare, a constatat că art. 23 alin. (5) din Constituție face referire doar la durata maximă a arestării preventive, fapt pe deplin justificat din perspectivă cronologică, având în vedere că măsura arestului la domiciliu a fost reglementată, prin dispozițiile Legii nr. 135/2010, la o dată ulterioară revizuirii Constituției și că la data revizuirii Legii fundamentale singura măsură preventivă privativă de libertate, în afara reținerii, era arestarea preventivă. Curtea a reținut însă că norma constituțională analizată trebuie interpretată, în sens larg, ca limitând, pe parcursul urmăririi penale, la 180 de zile durata maximă a arestării, indiferent că este vorba despre arestarea preventivă sau despre arestul la domiciliu. Această concluzie se impune, având în vedere similitudinea celor două măsuri din perspectiva naturii și a substanței acestora, aspect stabilit atât de Curtea Constituțională, cât și de Curtea Europeană a Drepturilor Omului. În concluzie, Curtea a constatat că legiuitorul constituant a avut în vedere, cu prilejul reglementării art. 23 alin. (5) din Legea fundamentală, limitarea oricărei privări de libertate, cu excepția reținerii [care beneficiază de o reglementare separată prin alin. (3) al aceluiași art. 23], la 180 de zile. A permite ca prin cumularea duratei celor două măsuri preventive privative de libertate să se depășească limita maximă de 180 de zile înseamnă a înfrânge exigențele normei constituționale prevăzute la art. 23 alin. (5). Astfel, Curtea a conchis că, prin prisma acestei interpretări, prevederile art. 222 alin. (10) CPP, care nu permit luarea în considerare a duratei privării de libertate dispuse prin măsura arestului la domiciliu pentru calculul duratei maxime a măsurii arestării preventive a inculpatului în cursul urmăririi penale, sunt neconstituționale.

Ulterior, prin Legea nr. 116/2016, alin. (10) al art. 222 CPP a fost modificat, în sensul că durata privării de libertate dispuse prin măsura arestului la domiciliu **se ia în considerare** pentru calculul duratei maxime a măsurii arestării preventive a inculpatului în cursul urmăririi penale.

428.2. Durata arestului la domiciliu în procedura de cameră preliminară și în cursul judecății. În redactarea sa inițială, art. 222 CPP cuprindea precizări privind durata măsurii numai pentru urmărirea penală.

Dispozițiile acestui articol, cu denumirea marginală „Durata arestului la domiciliu”, au fost considerate neconstituționale^[1], întrucât nu reglementau termenele pentru care poate fi dispusă, cât și durata maximă a măsurii în procedura camerei preliminare și în cursul judecății în primă instanță. Măsura putea fi dispusă, așadar, pe o perioadă nedeterminată în timp, având ca efect și restrângerea, fără o limită în timp, a drepturilor și libertăților persoanei arestate la domiciliu.

Curtea Constituțională a considerat că „(...) dispunerea măsurii arestului la domiciliu în procedura de cameră preliminară și a judecății în primă instanță, fără a exista reglementări cu privire la termenele pentru care poate fi dispusă și durata maximă a acesteia, nu asigură un just echilibru între interesul public și cel individual, întrucât această măsură poate fi dispusă pentru o perioadă nelimitată de timp. Principiul proporționalității, astfel cum este reglementat în ipoteza particulară a art. 53 din

[1] C.C.R., dec. nr. 361/2015 (M. Of. nr. 419 din 12 iunie 2015).

Constituție, presupune caracterul excepțional al restrângerilor exercițiului drepturilor sau libertăților fundamentale, ceea ce implică, în mod necesar, și caracterul lor temporar. Din moment ce autoritățile publice pot recurge la restrângerea exercițiului unor drepturi în lipsa altor soluții, pentru salvagardarea valorilor statului democratic, este logic ca această măsură gravă să înceteze de îndată ce a încetat și cauza care a provocat-o”.

Ulterior publicării deciziei Curții Constituționale, art. 222 CPP a fost modificat prin O.U.G. nr. 24/2015, prevăzându-se în alin. (12) termene pentru care poate fi dispusă această măsură preventivă în procedura de cameră preliminară și în cursul judecății (pentru cel mult 30 de zile).

Pentru camera preliminară și judecata în primă instanță se prevede **obligția verificării din oficiu a legalității și temeiniciei** măsurii, atât la primirea dosarului, cât și periodic, până la pronunțarea hotărârii, conform procedurii prevăzute în art. 207 și art. 208 CPP.

În procedura de cameră preliminară și în cursul judecății, măsura arestului la domiciliu poate fi dispusă pe o perioadă de **cel mult 30 de zile**, iar durata maximă se stabilește prin aplicarea corespunzătoare a dispozițiilor art. 239 CPP (privind durata maximă a arestării preventive a inculpatului), și anume, **în cursul judecății în primă instanță**, durata totală a arestului la domiciliu al inculpatului **nu poate depăși un termen rezonabil și nu poate fi mai mare de jumătatea maximului special prevăzut de lege pentru infracțiunea care face obiectul sesizării instanței de judecată**. În toate cazurile, durata arestului la domiciliu în primă instanță **nu poate depăși 5 ani**.

În apel, durata arestului domiciliu **nu poate depăși durata pedepsei pronunțate în hotărârea de condamnare a primei instanțe** [art. 241 alin. (1¹) lit. b) CPP].

§5. Arestarea preventivă

429. Noțiune și natură juridică. Arestarea preventivă este măsura preventivă cea mai gravă, care **presupune privarea de libertate a inculpatului în mod excepțional, pe o perioadă determinată, cu posibilitatea prelungirii sau menținerii în condițiile legii**.

Arestarea preventivă are **natura unei măsuri procesuale**, întrucât este dispusă numai în cursul procesului penal, în scopul desfășurării normale a acestuia, al împiedicării sustragerii inculpatului de la urmărirea penală sau judecată ori al prevenirii săvârșirii unor alte infracțiuni.

Deosebit de pedeapsa închisorii, arestarea preventivă se dispune **doar dacă este necesară**, pe o perioadă determinată, cu posibilitatea prelungirii sau menținerii și numai până la finalizarea procesului penal.

Având în vedere gravitatea sa, măsura a constituit obiectul criticilor în doctrină, motivul cel mai invocat fiind atingerea adusă prezumției de nevinovăție. Întrucât arestarea preventivă se dispune în cursul procesului penal prin hotărârea unui judecător, prin care își exprimă convingerea cu privire la acuzația formulată, opinia sa poate fi contrară prezumției de nevinovăție.

La luarea măsurii arestării preventive, judecătorul nu își exprimă convingerea cu privire la faptul că acuzația a fost dovedită dincolo de orice îndoială rezonabilă^[1], acesta dispune o măsură al cărei scop este buna desfășurare a procesului penal. Totodată, având semnificația unei garanții procesuale, arestarea preventivă **poate fi dispusă doar de către judecător și numai față de inculpat** (potrivit vechiului cod, arestarea preventivă putea fi dispusă și față de învinuit).

Dacă potrivit vechiului cod arestarea preventivă nu putea fi dispusă față de inculpatul pentru a cărui faptă legea prevedea pedeapsa amenzii, în actuala reglementare, arestarea preventivă **nu mai este condiționată de sancțiunea prevăzută de lege pentru infracțiunea comisă**.

430. Condițiile și cazurile de luare a arestării preventive. Pentru a dispune arestarea preventivă, judecătorul trebuie să constate, pe lângă condițiile cu caracter general, și îndeplinirea unor condiții cu caracter special, prevăzute în art. 223 CPP.

Condițiile generale prevăzute în art. 202 CPP, care trebuie îndeplinite pentru fiecare măsură preventivă, sunt următoarele:

a) să existe probe sau indicii temeinice din care să rezulte suspiciunea rezonabilă că o persoană a săvârșit o infracțiune;

b) măsura să fie necesară în scopul bunei desfășurări a procesului penal, al împiedicării sustragerii inculpatului de la urmărirea penală sau de la judecată ori al prevenirii săvârșirii unei alte infracțiuni;

c) măsura să fie proporțională cu gravitatea acuzației aduse persoanei față de care este luată și necesară pentru realizarea scopului urmărit prin dispunerea acesteia;

d) inexistența unei cauze care împiedică punerea în mișcare a acțiunii penale sau exercitarea acesteia, prevăzute în art. 16 CPP;

e) inculpatul să fie audiat, în prezența avocatului ales sau desemnat din oficiu.

Arestarea preventivă poate fi dispusă în **două situații** (ipoteze) reglementate distinct și care presupun, pe lângă existența condițiilor generale precizate, îndeplinirea unor **condiții cu caracter special** [ipotezele sunt reglementate distinct în alin. (1) și (2) ale art. 223 CPP].

A. Prima ipoteză presupune ca, pe lângă condițiile prevăzute în art. 202 CPP, să se constate condițiile prevăzute în art. 223 alin. (1) din același cod.

Având în vedere gravitatea măsurii, prima condiție, referitoare la domeniul probator, are un alt conținut: arestarea preventivă poate fi dispusă numai dacă din **probe** rezultă suspiciunea rezonabilă că inculpatul a săvârșit o infracțiune.

Această condiție constituie o reformulare a celei prevăzute în art. 202, iar diferența constă în excluderea din formulare a „indiciilor temeinice”, măsura urmând a fi dispusă dacă suspiciunile rezonabile rezultă numai din probe. Întrucât indiciile temeinice nu

^[1] Potrivit art. 396 alin. (1) și (2) CPP, instanța hotărăște asupra învinuirii aduse inculpatului, pronunțând, după caz, condamnarea, renunțarea la aplicarea pedepsei, amânarea aplicării pedepsei, achitarea sau încetarea procesului penal. Condamnarea se pronunță dacă instanța constată, **dincolo de orice îndoială rezonabilă**, că fapta există, constituie infracțiune și a fost săvârșită de inculpat.

sunt probe în sensul legii procesuale penale, suspiciunea rezonabilă formată numai pe baza acestora nu poate constitui temei al arestării preventive^[1].

De altfel, excluzând reținerea (care poate fi dispusă și împotriva suspectului), luarea celorlalte măsuri impune existența probelor, întrucât se dispun numai împotriva inculpatului, persoană față de care a fost pusă în mișcare acțiunea penală, act procesual justificat de existența unor probe^[2].

Aceste probe trebuie să aibă totuși forța necesară pentru a convinge un observator obiectiv că persoana în cauză **ar fi putut comite o infracțiune determinată**, și nu una generală, întrucât ipoteza arbitrariului este exclusă^[3].

Evaluarea probelor trebuie să justifice această măsură (să rezulte o suspiciune rezonabilă cu privire la săvârșirea unei infracțiuni), și **nu să justifice o condamnare sau o acuzație completă**^[4].

Întrucât arestarea preventivă poate fi dispusă indiferent de sancțiunea prevăzută de lege, este discutabil dacă proporționalitatea măsurii este respectată în cazul în care pedeapsa este numai amenda.

Caracterul rezonabil al suspiciunilor trebuie determinat în mod concret, în funcție de toate circumstanțele cauzei^[5], ceea ce presupune o examinare a detaliilor relevante, cel puțin pentru constatarea existenței unei cauze care împiedică punerea în mișcare a acțiunii penale.

Totuși, posibilitatea dispunerii unei privări de libertate neîntemeiate pe o judecată de fond a cauzei^[6] impune o analiză atentă a probelor, care să aibă forța susținerii motivelor ce justifică arestarea preventivă.

Probele se rezumă doar la cele existente în cauză și care au fost obținute prin mijloacele de probă prevăzute de lege și, întrucât nu sunt norme distincte de apreciere

^[1] Potrivit art. 68¹ CPP 1968, „indicii temeinice” erau atunci când din datele existente în cauză rezulta că persoana față de care se efectuau actele premergătoare sau actele de urmărire penală a săvârșit fapta. În mod inexplicabil, legiuitorul a renunțat la definirea noțiunii, lăsând posibilitatea unor interpretări diferite. Datele din care rezultă indiciile pot proveni din conținutul plângerii, al denunțului, din note sau situații constatate în legătură cu infracțiunea respectivă (de exemplu, surprinderea unei persoane în apropierea locului săvârșirii infracțiunii, care nu justifică în mod convingător prezența sa în locul respectiv).

^[2] Potrivit art. 309 alin. (1) CPP, acțiunea penală se pune în mișcare de procuror, prin ordonanță, în cursul urmăririi penale, când acesta constată că există probe din care rezultă că o persoană a săvârșit o infracțiune și nu există vreunul dintre cazurile de împiedicare prevăzute la art. 16 alin. (1).

^[3] C.E.D.O., cauza *Guzzardi c. Italiei*, *supra cit.*, §102.

^[4] C.E.D.O., cauza *Murray c. Regatului Unit*, *supra cit.*, §55; I.C.C.J., s. pen., dec. nr. 517/2012, www.scj.ro.

^[5] C.E.D.O., cauza *Fox, Campbell și Hartley c. Regatului Unit*, *supra cit.*, §32.

^[6] Posibilitatea instituirii unei detenții neîntemeiate pe o judecată a fondului cauzei este apreciată ca o expresie a totalitarismului. A se vedea A. ASHWORTH, M. REDMAYNE, *The Criminal Process*, 3rd ed., Oxford University Press, 2005, p. 209.

a probelor la luarea măsurilor preventive, urmează a fi aplicate regulile generale prevăzute în materia probelor^[1].

Potrivit art. 223 alin. (1) CPP, pe lângă condiția specială a existenței unor probe din care rezultă suspiciunea rezonabilă că inculpatul a săvârșit o infracțiune, arestarea preventivă poate fi dispusă dacă **se constată și existența unuia dintre următoarele cazuri:**

a) inculpatul a fugit ori s-a ascuns, în scopul de a se sustrage de la urmărirea penală sau de la judecată, ori a făcut pregătiri de orice natură pentru astfel de acte^[2];

b) inculpatul încearcă să influențeze un alt participant la comiterea infracțiunii, un martor ori un expert sau să distrugă, să altereze, să ascundă ori să sustragă mijloace materiale de probă sau să determine o altă persoană să aibă un astfel de comportament^[3];

^[1] Evaluarea probelor are în vedere momentul luării măsurii și este posibil ca valoarea acestora, în funcție de evoluțiile ulterioare, să fie modificată. Aceste modificări pot determina și schimbări în structura măsurilor preventive, de exemplu, poate fi înlocuită măsura preventivă cu o alta mai gravă sau mai puțin gravă ori poate fi revocată, dacă au apărut împrejurări noi din care rezultă nelegalitatea ei.

^[2] „Faptul că inculpații au fost citați în repetate rânduri la adresele cunoscute, dar nu s-au prezentat în fața organelor de cercetare penală, nu influențează desfășurarea procesului penal, nefiind o dovadă că aceștia se sustrag de la judecarea cauzei, impunându-se astfel luarea vreunei măsuri preventive, așa cum cere art. 202 alin. (1) CPP. De asemenea, judecătorul de drepturi și libertăți a apreciat că nu sunt îndeplinite nici cerințele prevăzute de art. 223 alin. (1) lit. a) CPP, deoarece nu există dovada că inculpații au încercat să se ascundă în scopul sustragerii de la urmărirea penală. Aceștia au fost citați la domiciliile cunoscute și au cunoștință de proces, având în vedere multitudinea de adrese, cereri și copii ale unor acte trimise la dosarul cauzei, inclusiv cereri de strămutare. Având în vedere cele de mai sus, precum și limitele de pedeapsă prevăzute de legiuitor în condițiile legii penale mai favorabile, intervalul mare de timp scurs între faptă și momentul sesizării instanței, care nu mai conferă rezonanța socială specifică unei măsuri preventive, precum și motivele avute în vedere de către procuror privind dificultatea citării inculpaților pentru faza de urmărire penală, judecătorul de drepturi și libertăți a respins cererea parchetului de arestare preventivă pe o durată de 30 de zile a inculpaților” (Jud. Cluj-Napoca, înch. nr. 458/2015, în A. TRANCĂ, *op. cit.*, p. 15).

^[3] „Formularul de cameră corespunde în mare măsură dispozițiilor art. 148 alin. (1) lit. b) CPP 1968. Judecătorul de cameră preliminară de la prima instanță a analizat propunerea formulată în cuprinsul rechizitoriului de arestare preventivă a inculpatului-intimat S.S., cu privire la care a fost sesizată instanța pentru săvârșirea infracțiunilor de evaziune fiscală și de spălare de bani. Contrar susținerii contestatorului, judecătorul de cameră preliminară a analizat, astfel cum reiese din cuprinsul încheierii, nu doar toate mijloacele de probă invocate în propunerea de arestare preventivă, ci toate actele de urmărire penală efectuate de la dispunerea începerii urmăririi penale. În urma acestei analize, judecătorul a constatat că există probe din care rezultă suspiciunea rezonabilă că inculpatul ar fi comis faptele, indicând aceste probe în concret. În urma acestui demers, s-a constatat că declarațiile date la 11 noiembrie 2015 de inculpatele M.A. și I.R. au fost scoase din context, argumentându-se, în mod temeinic, că nu inculpatul a discutat cu prima inculpată, ci fratele lui, iar cu cea de-a doua inculpată discuțiile telefonice au fost normale, nefiind nici măcar inițiate cu intenția

c) inculpatul exercită presiuni asupra persoanei vătămate sau încearcă să realizeze o înțelegere frauduloasă cu aceasta;

d) există suspiciunea rezonabilă că, după punerea în mișcare a acțiunii penale împotriva sa, inculpatul a săvârșit cu intenție o nouă infracțiune sau pregătește săvârșirea unei noi infracțiuni^[1].

Observăm că aceste cazuri nu conțin aspecte de noutate, ele corespund reglementării scopului generic al măsurilor preventive, prevăzut în art. 202 CPP, cazurile prevăzute la lit. b) și c) sunt de natura celor care asigură buna desfășurare a procesului penal, cazul prevăzut la lit. a) asigură împiedicarea sustragerii inculpatului de la urmărire penală sau judecată, iar ultimul [lit. d)] privește prevenirea săvârșirii unei alte infracțiuni. Această suprapunere a reglementării condițiilor generale cu cele specifice arestării preventive, pe lângă faptul că determină o reglementare multiplă (rezultatul fiind o „supra-reglementare”^[2]), poate crea dificultăți la interpretarea și aplicarea lor, întrucât, deși diferite, privesc aceeași stare de fapt. Totodată, nu corespunde exigențelor privind înlăturarea arbitrariului în această materie.

B. Cea de-a doua ipoteză a arestării preventive este aplicabilă dacă, pe lângă condițiile generale prevăzute în art. 202 CPP, **sunt îndeplinite și condițiile speciale prevăzute în art. 223 alin. (2) din același cod**, și anume:

a) există probe din care rezultă suspiciunea rezonabilă că inculpatul a săvârșit una dintre următoarele infracțiuni: o infracțiune intenționată contra vieții, o infracțiune prin care s-a cauzat vătămarea corporală sau moartea unei persoane, o infracțiune contra securității naționale prevăzută de Codul penal și alte legi speciale, o infracțiune de trafic de droguri^[3], o infracțiune la regimul privind substanțele dopante, de

din partea inculpatului de a o influența pe aceasta. Într-adevăr, niciuna dintre cele două inculpate nu a arătat că inculpatul le-ar fi influențat să dea anumite declarații, astfel încât discuțiile avute nu reprezintă încercări de influențare în sensul art. 223 alin. (1) lit. b) CPP. În plus, inculpatul nu a purtat discuțiile telefonice pentru a influența inculpatele, astfel încât nici sub aspect subiectiv nu i se poate reține în sarcină acest caz de arestare. În ceea ce privește suspiciunea că inculpații V.D. și L.J. și-au nuanțat declarațiile în favoarea inculpatului, nu sunt suficiente probe pentru a se concluziona că inculpatul-intimat i-a influențat. Faptul că martorul S.I.L., audiat prin comisie rogatorie la 15 ianuarie 2015, a menționat că a avut o discuție telefonică cu inculpatul în luna anterioară, de asemenea, nu poate duce la această concluzie. Art. 223 alin. (1) CPP prevede, înainte de enumerarea cazurilor de arestare, că trebuie să existe cazul de arestare, suspiciunea rezonabilă referindu-se doar la condiția-premisă a săvârșirii infracțiunii de către inculpat. Așadar, în lipsa probei existenței încercării de influențare a unui participant la comiterea infracțiunii, acest caz de arestare nu poate fi reținut de către judecător. Pentru acest motiv, în mod legal și temeinic nu a fost constatată existența cazului de arestare de către judecătorul de cameră preliminară de la prima instanță” (C.A. Cluj, s. pen., înch. nr. 9/2016, în A. TRANCĂ, *op. cit.*, p. 34).

^[1] Această condiție este similară celor prevăzute în art. 148 alin. (1) lit. c) și d) CPP 1968, cu precizarea că trebuie să fie constatate după punerea în mișcare a acțiunii penale în cauza în care se propune arestarea preventivă.

^[2] I. NEAGU, M. DAMASCHIN, *op. cit.*, 2014, p. 628.

^[3] Prin Decizia nr. 553/2015 (M. Of. nr. 707 din 21 septembrie 2015), Curtea Constituțională a admis excepția de neconstituționalitate și a constatat că sintagma „trafic de stupefiante”

efectuare de operațiuni ilegale cu precursori sau cu alte produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, o infracțiune privind nerespectarea regimului armelor, munițiilor, materialelor nucleare, al materiilor explozive și al precursorilor de explozivi restricționați, trafic și exploatarea persoanelor vulnerabile, acte de terorism, spălare a banilor, falsificare de monede, timbre sau de alte valori, șantaj, viol, lipsire de libertate în mod ilegal, evaziune fiscală, ultraj, ultraj judiciar, o infracțiune de corupție, o infracțiune săvârșită prin sisteme informatice sau mijloace de comunicare electronică sau o altă infracțiune pentru care legea prevede pedeapsa închisorii de 5 ani ori mai mare;

b) se constată că privarea de libertate este necesară pentru înlăturarea unei stări de pericol pentru ordinea publică.

Prima condiție constă în **existența unor probe** din care să rezulte **suspiciunea rezonabilă** că inculpatul a săvârșit **o infracțiune de o anumită gravitate** sau o altă infracțiune pentru care pedeapsa prevăzută de lege este **închisoarea de 5 ani sau mai mare**^[1].

din cuprinsul dispozițiilor art. 223 alin. (2) CPP este neconstituțională, întrucât lipsa de claritate, precizie și previzibilitate a normei criticate este de natură a încălca dispozițiile art. 21 alin. (3) din Constituție, având în vedere că persoana supusă măsurii arestării preventive nu poate beneficia de un proces corect și echitabil, de vreme ce norma în cauză poate fi interpretată de către instanțele de judecată cu o marjă largă de apreciere a sferei infracțiunilor pentru care poate fi dispusă această măsură. Or, aprecierile pur subiective trebuie excluse din cadrul ipotezei normative analizate. Curtea a reținut că arestarea preventivă, prevăzută la art. 223-240 CPP, este o măsură preventivă privativă de libertate, a cărei esență o reprezintă restrângerea libertății individuale, prevăzută la art. 23 din Constituție, și executarea ei într-un centru de detenție. Fiind cea mai intruzivă dintre măsurile preventive, reglementarea ei de către legiuitor nu se poate realiza decât cu asigurarea tuturor garanțiilor specifice dreptului la un proces echitabil, prevăzut la art. 21 alin. (3) din Constituție, precum și a standardelor de calitate a legii, respectiv claritatea și previzibilitatea, consacrate de art. 1 alin. (5) din Constituție, precum și de principiul legalității procesului penal, prevăzut la art. 2 CPP. Or, în condițiile în care infracțiunea de trafic de stupefiante nu este reglementată în legislația penală română, nici în cuprinsul Codului penal, nici în cuprinsul unei legi speciale, enumerarea sa printre infracțiunile pentru care poate fi luată măsura arestării preventive este neconstituțională.

Prin O.U.G. nr. 18/2016, dispozițiile art. 223 alin. (2) au fost puse în acord cu decizia Curții Constituționale, legiuitorul înlocuind sintagma „trafic de stupefiante” cu cea de „trafic de droguri, efectuare de operațiuni ilegale cu precursori sau cu alte produse susceptibile de a avea efecte psihoactive”, noțiuni definite în Legea nr. 143/2000 privind prevenirea și combaterea traficului și consumului ilicit de droguri, republicată, în Legea nr. 142/2018 privind precursorii de droguri (M. Of. nr. 519 din 25 iunie 2018) și în Legea nr. 194/2011 privind combaterea operațiunilor cu produse susceptibile de a avea efecte psihoactive, altele decât cele prevăzute de acte normative în vigoare (republicată în M. Of. nr. 140 din 26 februarie 2014).

^[1] Reglementarea este similară celei cuprinse în art. 148 alin. (1) lit. f) CPP 1968. Potrivit acestor dispoziții, arestarea preventivă putea fi dispusă dacă, pe lângă celelalte condiții prevăzute de lege, se constata faptul că inculpatul a săvârșit o infracțiune pentru care legea prevedea pedeapsa detențiunii pe viață sau pedeapsa închisorii mai mare de 4 ani și existau probe că lăsarea sa în libertate prezenta un pericol concret pentru ordinea publică.